

111. møde

Onsdag den 30. maj 1979 kl. 10.00

Dagsorden:**1) Tredje behandling af:**

Forslag til anlægslov for naturgasforsyning.

(Lovforslag nr. L 205).

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om varmforsyning.

(Lovforslag nr. L 206).

3) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser i anledning af forslag til lov om varmforsyning m. v.

(Lovforslag nr. L 207).

4) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel [af Pilgaard Andersen (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 55).

5) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om generelle tilskud til amtskommuner og kommuner.

(Lovforslag nr. L 220).

6) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal udligning.

(Lovforslag nr. L 221).

7) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om udligning i hovedstadsområdet.

(Lovforslag nr. L 222).

8) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat.

(Lovforslag nr. L 223).

9) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.

(Lovforslag nr. L 224).

10) Spørgsmål til ministrene.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af:

Forslag til anlægslov for naturgasforsyning.

(Lovforslag nr. L 205. Fremsat 5/4 79. Første behandling 18/4 79. Betænkning 22/5 79. Anden behandling 28/5 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling**Arentoft (FP):**

I Futuriblernes temanummer nr. 3 i 1978, udgivet af Selskabet for Fremskridtsforskning efter en høring om naturgassens rolle i den fremtidige energiforsyning, der blev afholdt på Jydsk Teknologisk Institut den 29. april 1978, udtaler formanden, Torben Bo Jansen:

»Der er fundet gas i Nordsøen. Regeringen ønsker, at samfundet skal udnytte denne gas, men hvem er »samfundet«? Det er mig og min nabo og mine kolleger osv. – alle os, der skal købe gas i stedet for olie til husopvarmning om 5–10 år.

Hvorfor skulle jeg ønske naturgas? Dansk gas i danske haner vil forbedre samfundets forsyningssikkerhed og være samfundsøkonomisk fordelagtigt, siger regeringen. Vil det sige, at naturgassen giver mig eller min nabo en bedre sikkerhed og en bedre økonomi? Bedre i forhold til hvad? Eller betyder »samfundet« nu noget andet end os, der skal bruge gassen? Er det måske sådan, at jeg i praksis kommer til at mærke naturgassen som en

[Arentoft]

fordyrelse og som »big brother's« adgang til at bestemme stuetemperaturen?

Ifølge regeringen er der lagt op til en offentlig debat om naturgassen i de kommende måneder. Det er ikke rigtigt. En debat, der begrænses til tekniske spørgsmål om forrentnings-procenter og forsynings-sikkerhed, er ikke en offentlig debat. Det er en ekspert-debat med offentligheden som tilskuer.

Regering og folketing skjuler sig bag ekspert-rapporter i naturgas-sagen. Det er jo ikke eksperternes analyse, der skal debatteres. Det, der kræver en bred offentlig debat, er de politiske konsekvenser af eksperternes oplysninger.«

Netop offentlig debat har fremskridtspartiet peget på nødvendigheden af ved at foreslå en folkeafstemning efter en grundig orientering af befolkningen i TV og presse. Vort forslag herom blev som bekendt desværre stemt ned i mandags.

Nu bliver anlægsloven for naturgasforsyning vedtaget i dag, og folketinget har taget beslutning om den største investering i et enkelt projekt i Danmarkshistorien, hvor folketinget og regeringen har skjult sig bag ekspertrapporter, som jeg citerede før fra Futuriblerne.

Først bagefter vil det gå op for befolkningen, at det betyder stærkt øgede skatter ud over de allerede eksisterende alt for høje skatter og de stigninger, der er bebudet i de sidste dage, samt enorme udgifter til ændring af opvarmningsmetode og tilslutningsafgifter for tusinder og atter tusinder af husejere. »Alle tiders fejlinvestering« er et udtryk, der ofte er blevet brugt om denne anlægslov.

Det vil nok gå med denne sag som med så mange andre: fremskridtspartiet får ret i den sidste ende. Vi har jo ført set, at vore forslag er blevet forkastet for senere at blive genoptaget af regeringen og så blive vedtaget. Så sent som i aftes så vi i venstres EF-præsentationsprogram, at formanden for venstre, udenrigsminister Christophersen, indirekte indrømmede, at såfremt man i 1974 havde gjort, som fremskridtspartiet foreslog, så havde vor økonomiske situation i dag været en helt anden og alle panikforanstaltninger unødvendige.

I energipolitisk udvalg har der været enighed om at samle alle spørgsmål og svar samt henvendelser i et bilagshæfte til betænkningen. Det er udkommet, men der mangler en

del spørgsmål og svar samt en vægtig henvendelse fra oliebranchen.

Det viser meget tydeligt, at der har været tale om en urimelig hastebehandling. Om nogle år vil dette bilagshæfte være et vægtigt materiale, når de ansvarlige for dette uhyggelige projekt skal stå til regnskab for deres gerninger.

Den eneste mulighed for at høre befolkningen er, såfremt der mod forventning er grupper eller enkeltpersoner blandt folketingets medlemmer, der mener, at denne lovgivning skal sendes ud til folkeafstemning efter grundlovens § 42 for at få en virkelig demokratisk beslutning. Så skal man vide, at der med det samme kan hentes 26 underskrifter i fremskridtspartiets folketingsgruppe.

(Kort bemærkning).

Karlskov Jensen (V):

Det forekommer mig, at hr. Arentoft fortsætter med at vildlede om de økonomiske spørgsmål, der knytter sig til naturgasprojektet. Forholdet er jo det, hr. Arentoft – det har vi fået masser af dokumentation for – at der lånes penge til at foretage investeringerne i hovedtransmissionsnettet og de andre transmissionsnet for øvrigt også, og disse penge afvikles over driften, så der kommer ingen skatteforhøjelser i den forbindelse.

Mette Madsen (V):

Når jeg tager ordet her i dag, er det, fordi der er et spørgsmål, det ligger mig meget på sinde at få klaret af. Det er spørgsmålet om, hvordan ministeren har sikret, at der ved anlæg af naturgasledningen ikke vil ske skader på vor historiske arv. Jeg tænker her både på de fredede fortidsminder, der ligger i landskabet, og på de arkæologisk interessante og værdifulde ting, man kan støde på under udgravningerne til naturgasledningerne.

Da jeg ikke er medlem af energipolitisk udvalg, var det derfor med stor interesse, jeg med henblik på dette spørgsmål læste betænkningen og det udførlige bilagsmateriale hertil, men selv ved nøje læsning har det været umuligt for mig at se, at udvalget har beskæftiget sig med dette spørgsmål.

Jeg kan dog ikke tro, at dette problem har været overset, og jeg vil derfor bede ministeren i dag redegøre for de forholdsregler, der

[Mette Madsen]

måtte være taget for at beskytte de fortidsminder, registrerede som uregistrerede, der kunne blive berørt af naturgasledningerne.

Annelise Gotfredsen (KF):

Det konservative folkeparti har gennem sine ændringsforslag givet anvisning på, hvorledes man kunne gennemføre den af regeringen indgåede kontrakt med DUC og alligevel give dette projekt den grundige behandling og alsidige belysning, som det må forventes at folketingset giver et så stort forehavende, der har konsekvenser langt ud over det energimæssige.

De dystre udsigter for de kommende år vil ikke tillade os at se stort på, hvordan vi foretager vore investeringer. Vi fik beklageligvis ikke flertal til at gennemføre vore ændringsforslag. Jeg har påvist berettiget tvivl om beregninger for projektet, som løber op i milliarder. Mine synspunkter er blevet understøttet i talrige henvendelser til udvalget, og da ministeren ikke i realiteten har villet eller kunnet imødegå dette, må jeg gå ud fra, at ministeren deler mine tvivl.

På disse tvivlsomme beregninger, på dette dårligt oplyste grundlag skal vi nu gå i gang med at foretage i tusindvis af ekspropriationer, gennemgrave Danmark på kryds og tværs, tvangsindlægge borgere til en fyringsform, de ikke bryder sig om, for ligegyldigt hvor meget man prøver på at tale udenom, er og bliver der tale om tvangstilslutninger. Vi skal pålægge dem en fyringsform, hvis forsyningssikkerhed er betvivlet, vi skal pålægge borgerne ukendte økonomiske byrder, og vi skal pålægge kommunerne udgifter, der gør det tvivlsomt, om de selv vil ønske at gå ind i lokale projekter med deraf følgende tvivl om hele foretagendets rentabilitet. Vi skal centralisere og styre og afskaffe den frie markedsmekanisme, som hidtil efter vore erfaringer har været det bedste middel til at skaffe forbrugerne de bedste og billigste varer. Og når vi er gået ind i dette projekt, virker det med ministerens egne ord som et ægteskab, man ikke kan komme ud af, ligegyldigt hvor dårligt det end måtte vise sig at være.

Det konservative folkeparti vil ikke med bind for øjnene kaste sig ud i dette. Vi vil derfor stemme imod alle tre lovforslag.

Ole Olsen (SF):

Socialistisk folkeparti vil ikke stemme imod lovforslaget om naturgasforsyning. Det kan man se af hele vores almindelige holdning til energipolitik; det vil være en umulighed for os at stemme imod.

På den anden side er vi opmærksom på handelsministerens bemærkninger i forhold til § 3 om, at ansvaret for koncessionen er ministerens, regeringens, og ikke folketingsets. Nu er det sådan, at § 3 rent faktisk bliver stående i loven: paragraffer består, men ministre forgår. Også de helt urimelige forretningsbetingelser og urimelige priser, som aftalen indeholder, gør, at vi ikke er i stand til at godkende den, og endelig kan vi selvfølgelig ikke acceptere den måde, hvorpå man har hemmeligholdt størstedelen af aftalen.

Det er kun med ulyst, at vi overhovedet er til stede i salen og skal deltage i afgørelsen. Vi ser os desværre tvunget til at markere, at vi undlader at stemme. De to andre lovforslag stemmer vi for.

Ib Nørlund (DKP):

Jeg skal lige præcisere vores stilling. Vi mener, at en dansk energipolitik også må indebære virkelig energiske foranstaltninger til udnyttelse af Nordsøens gas- og olie for øvrigt også. For så vidt som gasforsyningsloven blot betød en påbegyndelse af dette, ville vi have stemt for. Vi har anvist ministeren veje til at formulere lovforslaget, nemlig ved at trække § 3 ud, på en sådan måde, at det netop blev koncentreret om gasforsyningen. Men ministeren var fortsat fristet af sammenfiltringen af disse problemer med koncessionen og aftalerne med DUC og bidrager derved til, at denne form for energiforsyning nu også fortsætter ad de baner med talrige skandaler, som vi ofte har haft lejlighed til at diskutere her i tinget.

På den baggrund må vi stemme imod gasforsyningsloven. Vi vil stemme for varmelovforslagene og kan i den forbindelse aldeles ikke anerkende de argumenter, som fra konservativ side nu er blevet fremført her. Hvis de skulle tages ud i deres yderste konsekvens, blev der faktisk ikke opnået noget som helst i retning af udnyttelsen af disse danske ressourcer.

(Kort bemærkning).

Karlskov Jensen (V):

Fru Annelise Gotfredsen gentager nu en udtalelse fra anden behandling om, at der skal gennemføres i tusindvis af ekspropriationer. Det, der bliver tale om, er, som det foreligger oplyst over for udvalget, et meget begrænset antal egentlige ekspropriationer. Det er 200 ha i alt, og det er til pumpestationer o. lign.

De andre ekspropriationer er ekspropriationer af den art, hvor man får ret til at nedlægge gasledningerne, men hvor landmændene får fuld råderet over jorden til landbrugsformål. Der er nogle byggebegrænsninger, men det er ikke ekspropriation i den almindelige ekspropriations forstand.

Svend Haugaard (RV):

Jeg har allerede ved anden behandling meddelt, at det radikale venstre vil stemme ja til alle tre lovforslag. Når jeg tager ordet, er det, fordi jeg synes, der falder nogle meget stærke bemærkninger dels fra de konservatives ordfører, dels fra fremskridtspartiets ordfører: vi fik noget at vide om, at vi skulle gennemgrave Danmark på kryds og tværs, endda vistnok med bind for øjnene. Jeg tror ikke, det bliver væsentligt værre gennemgravninger, end vi kender det fra fjernvarme.

Når hr. Arentoft nævner, at det er et uhyggeligt projekt, som vi, der stemmer ja, senere skal stå til regnskab for, tror jeg, jeg tør sige, at fremskridtspartiet kunne blive stillet over for alvorligere regnskabsaflæggelse for deres gerninger, hvis det skulle lykkes for dem at hindre naturgasprojektet. Det gør det heldigvis ikke, lovforslaget bliver vedtaget, og dermed har vi om nogle år en betydelig større forsyningsikkerhed med hensyn til energi, end vi har det i dag.

Mølgaard (DR):

Retsforbundet finder, at de meget betydelige nationale interesser, der knytter sig til dansk ilandføring af naturgassen ude fra Nordsøen er indlysende. Vi har brug for at skaffe os den størst mulige uafhængighed af forsyningen med olie. Det er nødvendigt at etablere den størst mulige forsyningsikkerhed for vort land. Derfor vil vi ikke stemme imod forslaget til anlægslov for naturgasforsyning.

På den anden side rummer § 3 i lovforslaget efter vores opfattelse noget, der vil indebære, at folketingsretten tager et moralsk medansvar for koncessionsvilkår, som vi finder aldeles uacceptable. Vi mener, at de nationale interesser har været varetaget for dårligt. Man kan få det indtryk, at de nationale interessers varetagelse er sket med de nationale interesser deponeret i et monopolkonsortiums lomme. Det kan vi ikke tage moralsk medansvar for, og derfor må vi med beklagelse indtage den stilling, at vi undlader at stemme til lovforslag nr. L 205.

Selv om alt i lovforslag nr. L 206 ikke just er vores livret, vil vi dog ud fra en positiv indstilling til hovedsigtet i lovforslaget stemme for lovforslag nr. L 206, og vi vil også stemme for lovforslag nr. L 207.

Handelsministeren (Arne Christiansen):

Til de 134 spørgsmål, der var stillet i udvalget, har der altså nu føjet sig et til fra fru Mette Madsen. Jeg må indrømme, at det emne, som er bragt op, ikke har været drøftet i de ellers meget omfattende samråd, vi har haft, men jeg kan oplyse, at fredningsstyrelsen er løbende holdt underrettet fra Dansk Olie & Naturgas, fra DONG, i første omgang med kortmateriale til udtalelse. Man har så både i juni sidste år og i marts i år tilkendegivet fra fredningsstyrelsen, hvilke aktiviteter man imødeser i fremtiden på grundlag af dette projekt, og vurderet udgifterne i forbindelse med transmissionsnettet, altså DONGs projekt til 9-11 mill. kr.

Det arbejde, der har kunnet foretages indledende, er altså ikke begyndt endnu, fordi man af principielle grunde har ønsket at se disse love vedtaget, inden man begynder at ulejligge individuelle lodsejere. Men det er meningen, at der skal iværksættes prøveboringer i områder, der skulle være arkæologisk interessante, og jeg kan sige, at DONG og de regionale gasselskaber selv sagt skal opfylde lovgivningens bestemmelser om beskyttelse af oldtidsminder, og der er i budgetterne afsat beløb til dækning af de udgifter, der er forbundet hermed. De hidtidige aktiviteter har kostet ca. 100.000 kr.

Til umiddelbar brug er afsat og bevilget 1,5 mill. kr., og disse penge vil blive frigivet, så snart den principielle godkendelse forelig-

[Handelsministeren]

ger. Derudover har jeg tilkendegivet, hvad det yderligere fremtidige arbejde vil koste.

Til de øvrige indlæg har jeg ikke mange bemærkninger. Jeg blev også slået af hr. Arentofts udtryk »dette uhyggelige projekt«. Jeg vil nok tro, at perspektiverne tegner sig noget mere uhyggeligt, hvis man lukker øjnene for de problemer, der knytter sig til den fremtidige energiforsyning.

Fru Annelise Gotfredsens udtalelser om ekspropriation er allerede kommenteret. Når man taler om at gennemgrave Danmark på kryds og tværs, kan jeg oplyse, at der er tale om en transmissionsledning over Danmark og et distributionsnet. Nedlægning af distributionsnet med moderne maskiner vil jeg nærmest sammenligne med nedgravning af elektriske kabler, så jeg ser ikke den store risiko i denne forbindelse.

Må jeg slutte med at sige tak til det betydelige flertal, der har tilkendegivet, at de kan støtte de forslag, vi drøfter her.

Arentoft (FP):

Det er jo ikke altid, det går, som man planlægger. Når hr. Karlskov Jensen siger, at det ikke kommer til at koste skatteyderne noget, fordi man låner til de distributionselskaber osv., der skal oprettes, som så ad åre skal begynde at hvile i sig selv, vil jeg blot sige, som jeg også gjorde ved førstebehandlingen, at man blot kan tænke på, hvor meget Herlev sygehus blev fordyret. Der er tale om et statsligt selskab. Har man nogen sinde set et statsligt foretagende give overskud? Nej, hr. Karlskov Jensen og jeg og mange andre kan tales ved om 5 år, når man kommer fra DONG og skal have flere penge og det hele går rigtig skidt. Det er derfor, jeg har brugt udtrykket »dette uhyggelige projekt«. Det bliver nemlig meget, meget dyrt, og det vil man komme til at erkende. Jeg har brugt udtrykket »uhyggelige projekt«, for at man skulle bemærke det, og det glæder mig, at handelsministeren har lagt mærke til det.

Mette Madsen (V):

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen. Det glæder mig at høre, at spørgsmålet om fortidsminder ikke har været overset, men tværtimod har været behandlet i et nært samarbejde mellem DONG og fredningsstyrelsen.

Efter ministerens udtalelser her i dag lader det altså ikke til, at man behøver at nære ængstelse for, at fredede fortidsminder vil blive sløffet eller nye fund blive negligeret.

Jeg hæftede mig ved ministerens ord om prøvegravninger i de berørte områder. Jeg synes, det lyder som en meget fornuftig ting, men jeg har især hæftet mig ved ministerens klare ord om, at naturfredningslovens bestemmelse om ansvaret for arkæologiske fund under bygnings- og andet anlægsarbejde også gælder, når bygherren er en statslig institution.

Annelise Gotfredsen (KF):

Jeg vil gerne sige om disse ekspropriationer, at også hvor der ikke er tale om egentlige ekspropriationer, er der under alle omstændigheder tale om indskrænkninger i rådhedsretten; det kan vi altså ikke komme uden om.

Til hr. Svend Haugaard vil jeg gerne sige: nej, vi skal så sandelig ikke grave med bind for øjnene, og dér kan jeg også rette mit svar til handelsministeren. Vi kan mange steder ikke engang grave med de maskiner, som handelsministeren åbenbart fæster så megen lid til. Ifølge oplysninger, der er tilgået udvalget, viser det sig jo netop, at man ikke vil kunne grave mange steder med maskiner, men må bruge mennesker til at grave, hvilket vil fordyre projektet muligvis med 1 milliard kroner. Jeg forstår, at ministeren vælger at lytte udelukkende til den ene interesserede og engagerede part. Det må vi så tage til efterretning, men netop dette er en af de oplysninger, der har ført til, at vi ikke kan kaste os ud i at stemme for dette projekt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget
vedtoges med 99 stemmer mod 43; 13 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af:

Forslag til lov om varmforsyning.

(Lovforslag nr. L 206. Fremsat 5/4 79. Første behandling 18/4 79. Betænkning 22/5 79. Anden behandling 28/5 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Maisted (FP):

Hvad der måske ikke er lykkedes os ved gennemgangen af disse lovforslag og lovforslaget om varmforsyning, har finansministeren jo tydeliggjort i går, da han sendte budgetredegørelsen for 1979.

Det er ikke sådan, at jeg har nogen illusion om, at flertallet vil ændre holdning. Jeg har heller ingen illusion om, at folketingets flertal ved at vedtage en lov, der vil fremme socialismen og skade landet, vil berøre så forfærdelig mange. Men jeg synes alligevel, der er nogle ting, der skal fremhæves her. Socialdemokratiet har sagt ved debatten om energiforsyningen, at de ville have en bred folkelig debat. De har talt meget om vedvarende energikilder. Ingen af delene er rigtigt. Når man har vedtaget disse love, der er irreversible – det vil sige, at man ikke kan fortryde et spejlæg – så er der ikke mere at diskutere. Det er altså, for at bruge et stærkt udtryk, svindel, når socialdemokratiet heroppefra siger, at de vil have en bred folkelig debat om vores energiforsyning.

Venstre, som for et år siden ved hr. Karlskov Jensen netop gav udtryk for en stærk betænkelighed ved en centraliseret styring af vores varmforsyning, af socialiseringstendenser, er nu gået med til at socialisere Danmark, når det drejer sig om energisektoren.

Kernekraften har de fået udskudt, og handelsministerens svar på en ny energiplan var, at så kan man jo bare trække kernekraften ud af regnestykket. Ja, det kan man, og så er man klar over, at man har et større olieforbrug end den plan, som hedder energiplanen, og som regeringen påstår at de stadig væk står ved.

Endelig har det, der hedder det frie forbrugsvalg, fået et endeligt skud for boven. Vi må konstatere, at man, med de styringsmidler regeringen vil anvende, ikke vil tillade, at

man bruger el til varme; man vil tværtimod bruge omkring 6 mia kr. til et gasprojekt, og halvdelen skal inddrives over skatterne. Så vil man bruge 7 mia kr. til kraftvarmeværker, og kommunerne skal bruge mellem 500 mill. kr. og 600 mill. kr. om året i en periode frem til 1985.

Det er den energipolitik, som venstre lægger ryg til. Det er den rene, skære socialisme, og det betyder, at man fremover har fået et magtmiddel over for dansk erhvervsliv og dansk industri. Dette med at tale om ØD er således ikke nødvendigt mere, nu har man fået magtmidlet, og det støtter et liberalt parti, eller jeg skulle måske sige et forhenværende liberalt parti som venstre.

Karlskov Jensen (V):

Det er ikke særlig let at blive ved med at korrigere de misforståelser, som bliver udstroet med rund hånd her af fremskridtspartiet, men jeg vil gerne have lov til at sige, at de betæneligheder, jeg har givet udtryk for under de energipolitiske debatter, der har været i tinget gennem årene vedrørende naturgas, har gået på, at jeg har været bekymret over, om vi skulle blive tvunget til at bruge denne gas i et meget hurtigt tempo, aftage 4-5 mia m³ om året og derigennem være tvunget til at tvangsindlægge et stort antal forbrugere.

Den anden betænkelighed, jeg har haft – og den har jeg givet udtryk for mange gange – har været, om det var muligt i forhandlingerne mellem DONG og DUC at opnå en pris, der var rimelig, og det mener jeg vi har opnået med den aftale, der foreligger. Når det ligesom bliver fremstillet nu, som om man ikke kan anvende elektricitet i fremtiden, når staten forbyder osv., er det jo lagt over til kommunerne, i hvilken udstrækning man skal anvende den ene eller den anden af disse muligheder, disse energikilder, og der ligger ikke noget i lovforslaget, der forhindrer, at man kan opretholde elopvarmning, hvor man har den for øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Der er intet nyt i forudsætningerne for indførelse af gas, og det ved hr. Karlskov Jensen udmærket. Men lad mig lige citere fra